

Valsts prezidenta Egila Levita runa sabiedrības vadītāju konferences “Celtspēja” atklāšanā

Publicēts: 16.10.2020.

[Egils Levits](#)

Godātie klātesošie gan šeit, zālē, gan arī attālināti visā Latvijā!

Šodienas konferences nosaukumā ir likts vārds ‘celtspēja’. Tātad spēja celt. Pamatā mērķim kaut ko celt ir griba. Griba sākotnēji aptuveno domu pārvērš rīcībā un liek pilnveidot spējas. Griba ir sākuma punkts ceļam, kas virza pretim mērķim. Un ceļšanas darbā mūsos rodas jaunas spējas, pats ceļš uz mērķi mūs dara spējīgākus. Bet iesākumā vienmēr ir griba.

Šodien es gribu runāt par vienu īpašu gribu, proti, par valstsgribu. Tā ir griba, kas dažos vēstures brīžos izpaužas ļoti spilgti, kad visi par to domā, bet citos savukārt nemanāmāk, tomēr tā vienmēr ir klātesoša mūsu dzīvē. Arī šodien tā ir klātesoša, jo mēs esam šeit, Latvijā, un tas balstās uz mūsu valstsgribu. Valstsgriba ir nācijas kolektīvā griba, no kuras izriet kolektīva rīcība kopējā labuma vārdā. Valstsgriba ir griba dibināt savu valsti – tā bija 1918. gadā; tā ir griba atjaunot savu valsti, tātad Trešās atmodas laikā; tā ir griba to uzturēt un attīstīt tagadnē un parūpēties par tās ceļu nākotnē. Un tā mums ir tagad. Valsts balstās mūsu gribā. Ja nav valstsgribas, tad nav arī valsts. Tā kā jebkura teritorija vienmēr ietilpst kādā valstī, tad kādas nācijas valstsnegribas pamesto teritoriju ieņemt cita valsts. Valsts vienmēr ir, tikai jautājums, kura valsts, kāda valsts. Taču pasaules vēsturē nav pieredzēts, ka kāda nācija būtu labprātīgi atteikusies no savas valstsgribas. Tas būtu arī mazjēdzīgi, jo savā valstī attiecīgā nācija var vislabāk īstenot savus mērķus.

Mūsu valstsgribas pamatā bija latviešu nācijas lēmums 1918. gadā apvienot mūsu tautas vēsturiski apdzīvotās zemes un, izmantojot starptautiski atzītās pašnoteikšanās tiesības, nodibināt savu Latvijas valsti. Atmiņā paliekoša valstsgribas ikona ir arī Baltijas ceļš un tautas prasība pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, kas īstenojās 1990. gada 4. maijā un vēlāk 1991. gada 21.

augustā. Arī 2012. gada valodas referendums, kurā konstitucionālais vairākums (un pirmo un vienīgo reizi Latvijas vēsturē bija panākts konstitucionāls vairākums), apmēram 800 000 pilsoņu jeb trīs ceturtdaļas no visiem pilsoņiem, nobalsoja par latviešu valodu kā vienīgo valsts valodu. Tas bija spilgts mūsu valstsgribas apliecinājums. Valstsgriba nekad nav bezkrāsaina, to iekrāso attiecīgās nācijas kulturālā identitāte, tās valoda, tās vēsturiskā atmiņa. Mēs gribam valsti un nevis jebkādu valsti, bet tieši tādu, kurā vislabāk savā valodā un kultūrā mēs varam pastāvēt un sevi pašizpaust. Kurā mēs jūtam piederību kopumam, kas runā tai pašā valodā, ar kuru mums ir kopīga pagātne, kas tātad mūs saista likteņkopībā. Griba piederēt stiprina atbildību par to, kam tu pieder, gatavību dot savu ieguldījumu mūsu visu kopējā labumā. Tā, piemēram, šobrīd, kad nācija mobilizējas COVID-19 apstākļos. Mēs domājam ne vien kā pasargāt sevi pašu, bet, pašierobežojot sevi, rūpējamies par līdzcilvēkiem, par mums nepazīstamiem cilvēkiem, viņu drošību un labklājību. Šajās rūpēs par citiem līdzcilvēkiem, kuri nav mūsu ģimenes un draugu lokā, izpaužas mūsu kopējā valstsgriba. Katrs, savu iespēju robežās uzlabojot savu un savu tuvinieku dzīvi, savu apkārtni, uzlabojot valsti savā tiešajā darbā vai ziedojot tam kādu daļu sava laika kā atbildīgs pilsonis, vairo kopējo labumu. Jo lielāks ir kopējais labums, jo attiecīgi labāka dzīve ir katram no mums individuāli. Dots devējam atdodas. To zināja jau paaudzes pirms mums.

Valstsgribas jēdzienam ir ne vien pagātnes un tagadnes, bet arī nākotnes dimensija. Tā ir valsts izvēšana nākotnes turpinātībā, kolektīva rīcība, veidojot nākamajām paaudzēm kvalitatīvu dzīves telpu. Mūsu Satversmē ir teikts (un es tagad citēju): "Latvijas valsts pastāv, lai garantētu latviešu nācijas, tās valodas un kultūras pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem, nodrošinātu Latvijas tautas un ikviena brīvību un sekmētu labklājību." Šie Satversmes vārdi "pastāvēšana un attīstība cauri gadsimtiem" ir būtiska valstsgribas šķautne, tā ietver mūsu morālu un politisku pienākumu rīkoties ne vien savā, bet arī mums nepazīstamo cilvēku labā, mums nepazīstamo nākamo paaudžu labā.

Dāmas un kungji!

Man šķiet, ka labs atskaites punkts nākotnes mērķiem ir 10 gadu. Tas nav pārāk tālu, lai ieslīgtu sapņos, un nav pārāk tuvu, lai apmaldītos sīkumos. To, kāda Latvija būs, kāda visu mūsu dzīve būs pēc 10 gadiem, ietekmē tie lēmumi, ko pieņemam šeit un tagad.

Es vēlos dalīties ar jums dažās pārdomās par pāris darbiem, kas manā ieskatā ir svarīgi šajā valstsgribas nākotnes vektorā. Latvijas priekšrocība ir kompakts. Tā ir priekšrocība, ko dod īsā saite starp ideju, gribu un realizāciju. Lielu pārmaiņu laikos, kādos mēs dzīvojam, tā ir strukturāla priekšrocība. Mūsu spēja ātri reaģēt uz pārmaiņām ir jāizmanto, lai mēs jau būtu priekšā, kamēr citi vēl tīstās un spriež par risinājumiem. Mums tas ir iespējams! Mēs dzīvojam pasaules ekonomiskās politikas un cilvēces pašizpratnes transformācijas periodā. Tiek kritiski izvērtēta patērēšanas kultūra, jo resursi sāk pietrūkt jau mūsu paaudzei, nemaz nerunājot par nākamajām paaudzēm. Arvien modernāk kļūst sevi pašierobežot, netērēt resursus, bez kuriem var iztikt. Tātad ierobežot sevi nākamo paaudžu labā. Pirms pārdesmit gadiem valstu politikas līmenī par to nedomāja, bet domāja tas latvietis, kurš nenocirta mežu, bet atstāja to bērniem. Un tātad šis aspekts ir jau ietverts latviešu dzīvesziņā. Mums jākoncentrējas uz mērķtiecīgiem ieguldījumiem zinātnē un tehnoloģijās, kas rada zaļus risinājumus, ko varēs lietot paši un piedāvāt citiem. Mums daudz agresīvāk jāveido politika, kas ierobežo piesārņotājus un veicina un atbalsta zaļo ekonomiku. Mums jāpārstāv zaļā domāšana ārpolitikā.

Par ikdienas nepieciešamību un attīstības priekšnoteikumu ir kļuvusi digitalizācija. No Eiropas Atjaunotnes fonda tajā tiks ieguldīti lieli līdzekļi. Digitalizācija ir palīgs efektīvai problēmu risināšanai zinātnē, medicīnā, ekonomikā, izglītībā, visās dzīves jomās. Bet, runājot par digitalizāciju, es aicinu pievienot vārdu "atbildīga" un likt uz to uzsvāru. Mums ir vajadzīga atbildīga digitalizācija. Algoritms vai mākslīgais intelekts jau tagad izvēlas, ko mums redzēt vai neredzēt sociālajos tīklos, un apvelk ap mums burbuļa sienas. Ar maigiem līdzekļiem – patīkamu laika pavadīšanu, ievilināšanu – tas veic izvēli cilvēka vietā, bet tādējādi tiek apdraudēta indivīda brīvība, cilvēka brīvā griba un autonomija. Bet bez gribas nav arī valstsgribas. Izvēlei un spējai izvēlēties vienmēr jāpaliek cilvēka, nevis tehnoloģiju vai mākslīgā intelekta varā. Apzinoties šo bīstamību, tieši mēs (un es teicu, ka mums ir strukturāla priekšrocība, kas ir Latvijas valsts kompakts, īsā saite starp ideju, gribu, tās īstenošanu) varam piedāvāt sev un piedāvāt citiem tieši atbildīgās digitalizācijas risinājumus.

Godātie klausītāji!

Mēs esam šajā konferencē, lai uzzinātu ko jaunu un pilnveidotos. Katra cilvēka izglītība ir ieguldījums viņa dzīves kvalitātē un sabiedrības kopējā labumā. Vienīgais patiesi efektīvais resurss mums tiešām ir izglītoti cilvēki. Taču jau šobrīd Latvijā trūkst augstas raudzes speciālistu visdažādākajās nozarēs. Tāpēc, ja jūs esat darba devēji, es aicinu jūs ieguldīt savu cilvēku izglītībā, tas

atmaksāsies. Ja jūs esat darba ņēmēji, izglītojieties, jo tas atmaksāsies. Rosiniet savus draugus un paziņas izglītoties, jo šobrīd tam ir pieejami līdzekļi un iespējas.

Zaļā ekonomika, atbildīga digitalizācija, izglītošanās ir veids, kā labāk dzīvot šodien un sagatavoties nākotnei. Tā ir šī brīža apstākļu diktēta izdevība un arī uzdevums, kas mums kā sabiedrībai un valstij jāizmanto.

Mūsu mērķim ir jābūt Latvijas vārdam kā kvalitātes zīmei – kā automātiski par kvalitāti signalizē Šveices pulksteņu vai vismaz nesenā pagātnē vācu tehnikas pieminējums. Mums jākoncentrē sava enerģija, izdoma un darbs, lai vārds "Latvija" precēs, pakalpojumos un dzīvesveidā (es uzsveru – dzīvesveidā) jau pats par sevi liecinātu, ka tā ir kvalitāte.

Es domāju, ka nav slikts mērķis 10 gadiem, kas ir pārrēdzams laika posms. Bet, domājot par nākotni, neder pazemība.

Es novēlu mums visiem vērtīgu konferenci, lielus mērķus un spēju tos celt!

Novēlu jums stipru valstsgribu visu mūsu kopējā labuma vārdā!

Video autors: "Celtspeja".

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-runa-sabiedribas-vaditaju-konferences-celtspeja-atklasana>